

Petra Vaisová:
POSTTRAUMATICKÁ STRESOVÁ PORUCHA U VOJÁKŮ
PO NÁVRATU Z MÍROVÉ MISE

(posudek oponenta k bakalářské práci)

Autorka předložila k posouzení bakalářskou práci s názvem „Posttraumatická stresová porucha u vojáků po návratu z mírové mise“. Jde o aktuální a velmi široké téma mající svůj teoretický základ v oborech psychologie a psychiatrie. S výskytem tohoto jevu (diagnózy) je třeba do budoucna počítat zejména u příslušníků Armády České republiky působících v zahraničních misích. Smysl ani požadovaný rozsah bakalářské práce, stupeň a zaměření bakalářského studia nedovolují úplné zpracování tohoto tématu. Z tohoto důvodu lze předkládanou bakalářskou práci vnímat jako zajímavou sondu do uvedené problematiky, jež nepochybně vyžaduje další, podstatně hlubší a systematické studium.

Předložený text splňuje požadavky na zpracování bakalářské práce tohoto typu. Teoretická část práce vychází z analýzy bibliografie. Poskytuje stručný přehled o teorii posttraumatické stresové poruchy, jejím výskytu, příznacích, diagnostice a léčbě. Dále stručně charakterizuje psychologickou pomoc jednak obecně a jednak v podmínkách Armády ČR. Dále je uvedena stručná historie účasti vojáků v zahraničních vojenských misích a jejich krátká charakteristika. Teoretická část práce v rozsahu 38 stran obsahuje analýzu pouze šesti literárních a elektronických zdrojů informací (+ odkaz na Mezinárodní klasifikaci nemocí 10), což je velmi málo. Bibliografické citace jsou uváděny nepřesně, neodpovídají platné ČSN. Často nejsou uváděny vůbec.

Empirická část práce je členěna obvyklým způsobem. Úvodem se čtenář seznamuje s obecným cílem empirického šetření (jednotlivé cíle a jejich popis chybí), jeho metodikou a charakteristikou zkoumaného vzorku. K samotnému šetření autorka použila dotazník vlastní konstrukce a rozhovor se strukturovanými otázkami. Dotazník je popsán v podkapitole 5.1. Všechny položky v dotazníku jsou strukturované, uzavřené, což vzhledem ke studovanému tématu nepovažuji za příliš šťastné, neboť se tímto způsobem zvyšuje pravděpodobnost, že respondenti nepodají věrohodný obraz o zkoumané

problematice, ale jen to jak sami sebe vidí nebo dokonce chtějí aby byli viděni. Některé otázky jsou kladeny sugestivně (např. ot. 10, 13 a další). Dotazník neobsahuje žádné funkcionálně psychologické položky, které by snižovaly napětí u respondenta po zneklidňujících otázkách. Vzhledem ke zkoumané problematice a ke shora uvedenému možnému zkreslení výsledků v dotazníku citelně postrádám kontrolní položky.

Dotázáno bylo celkem 130 osob; mužů a žen sloužících v Armádě ČR – účastníků zahraničních vojenských misí. Zpracováno bylo 100 dotazníků (návratnost 112, následně bylo 12 dotazníků vyřazeno pro „nekompletní vyplnění“?!). Soubor dotazovaných tvořili vojáci a vojákyně, kteří se v posledních pěti letech zúčastnili jakékoliv zahraniční vojenské mise. V této souvislosti a s odkazem na zpracovávané téma, upozorňuji, že celých 50% dotazovaných tvořili vojáci, kteří se zúčastnili mírové vojenské mise v relativně klidné provincii Kosovo. Tedy vojáci, kteří nebyli vystaveni přímým bojovým akcím, nebyli vystaveni situacím, kdyby byli nuceni použít zbraň proti druhému člověku, nebyli svědky velkých lidských i materiálních ztrát a strádání apod. - respondenti, u kterých vznik typické posttraumatické stresové reakce v souvislosti se šestiměsíčním pobytem v zahraničí přerušovaným čerpáním dovolené, je vysoce nepravděpodobný. Klasické příznaky posttraumatické stresové reakce bych spíše očekával od příslušníků speciálních jednotek nasazených do přímých bojových akcí (např. speciální útvary Vojenské policie a prostějovského výsadkového praporu) než u vojáků – úředníků (viz rozhovor č. 2) a vojáků týlového a zdravotnického zabezpečení (viz rozhovor 1 a 3).

Výsledky šetření jsou pak uvedeny v tabelárních přehledech a v grafech, které jsou doplněny velmi krátkým komentářem. Tabulky a obrázky (grafy) nejsou odpovídajícím způsobem označeny. Ve výsečových grafech jsou často použity podobné nebo stejné barvy, takže některé grafy (např. na str. 43, 53 a jiné) se stávají nepřehlednými a ztrácejí svoji vizualizující funkci.

Empirická část práce je ukončena subkapitolou „Diskuse“, ta však nemá parametry skutečné diskuse, neboť jde v podstatě pouze o shrnutí výsledků vlastního šetření.

Na konci práce autorka shrnuje teoretickou i empirickou část svého šetření a vyvozuje závěry, ke kterým připojuje i svůj subjektivní komentář.

Ke zpracování textu bylo použito pouze 15 literárních a elektronických zdrojů informací. V textu postrádám odkazy na prameny uvedené v seznamu použité literatury pod pořadovými čísly 1, 2, 3, 4, 7, 10 a 13. Je tedy otázkou jakou roli tyto položky v seznamu použité literatury skutečně hrají. Vysvětlení se nabízí dvojí. Buď vylepšují svým rozsahem skromný seznam použité literatury, aniž by byly ke zpracování bakalářské práce skutečně použity nebo byly pro zpracování práce použity, přičemž odkazy na ně v textu chybí. V každém případě jde o hrubé porušení pravidel citační etiky.

Práce obsahuje dvě přílohy. Seznam příloh je připojen na konci předložené bakalářské práce. Příloha č. 1 obsahuje použitý dotazník, příloha č. 2 obsahuje přehled psychologických zkoušek užívaných v diagnostice PTSD.

Při obhajobě bych autorce položil následující otázky, které souvisí s předloženým textem nebo tématem bakalářské práce:

- 1) Jak souvisí zpracovávané téma s Vámi studovaným oborem a jaký má (nebo bude mít) přínos pro Vaši služební praxi?
- 2) Vysvětlíte pojem " Posilování psychické nezdolnosti (odolnosti)" a jeho význam v prevenci PTSD.
- 3) Existují v civilním prostředí a zejména v civilním zdravotnictví ČR obory nebo oblasti, ve kterých by bylo možné předpokládat vznik posttraumatické stresové reakce u zaměstnanců?

Vzhledem k tomu, že bakalářská práce v zásadě splňuje požadavky na ni kladené, navrhuji umožnit paní Petře Vaisové bakalářskou práci obhájit a navrhuji ji klasifikovat známkou

velmi dobře.

V Praze, dne 9. května 2008

Mgr. Daniel Jirkovský, Ph.D., MBA